

UCHWAŁA SĄDU NAJWYŻSZEGO

z dnia 8 lipca 1997 r.

w sprawie unieważnienia głosowania w referendum konstytucyjnym przeprowadzonym w dniu 25 maja 1997 r. w obwodach: nr 1 w Lubojnie, nr 1 w Pleśnej i nr 3 w Kutnie.

Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych:

przewodniczący: Prezes Sądu Najwyższego — Jan Wasilewski,

sędziowie Sądu Najwyższego: Teresa Flemming-Kulesza, Józef Iwulski, Kazimierz Jaśkowski, Adam Józefowicz, Andrzej Kijowski, Roman Kuczyński, Jerzy Kuźniar, Jerzy Kwaśniewski, Janusz Łętowski, Maria Mańkowska, Zbigniew Myszka, Teresa Romer, Walerian Sanetra, Jadwiga Skibińska-Adamowicz, Stefania Szymańska, Maria Tyszel, Barbara Wagner, Andrzej Wasilewski, Andrzej Wróbel,

protokolanci: Monika Nieznańska, Katarzyna Wróblewska,

z udziałem Zastępcy Prokuratora Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej Tadeusza Stępnia i Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej Wojciecha Łączkowskiego,

na posiedzeniu jawnym w dniu 8 lipca 1997 r.,

działając na podstawie art. 37 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o referendum (Dz. U. Nr 99, poz. 487)

podjął następującą uchwałę:

unieważnia głosowanie w referendum konstytucyjnym przeprowadzone w dniu 25 maja 1997 r. w obwodach: nr 1 w Lubojnie woj. częstochowskie, nr 1 w Pleśnej woj. tarnowskie i nr 3 w Kutnie woj. płockie.

Przewodniczący: *Jan Wasilewski*
Prezes Sądu Najwyższego,

Sędziowie Sądu Najwyższego: *Teresa Flemming-Kulesza, Józef Iwulski, Kazimierz Jaśkowski, Adam Józefowicz, Andrzej Kijowski, Roman Kuczyński, Jerzy Kuźniar, Jerzy Kwaśniewski, Janusz Łętowski, Maria Mańkowska, Zbigniew Myszka, Teresa Romer, Walerian Sanetra, Jadwiga Skibińska-Adamowicz, Stefania Szymańska, Maria Tyszel, Barbara Wagner, Andrzej Wasilewski, Andrzej Wróbel*

Uzasadnienie

I.

Określona w art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o referendum (Dz. U. Nr 99, poz. 487) kompetencja Sądu Najwyższego do unieważnienia głosowania w obwodzie pozostaje w związku z obowiązkiem rozstrzygnięcia w sprawie ważności referendum (art. 36 ust. 3).

Rozstrzygnięcie w przedmiocie ważności referendum jest obligatoryjne. Sąd Najwyższy orzeka natomiast o unieważnieniu głosowania w obwodzie, jeżeli wystąpiły istotne uchybienia w działaniu obwodowej komisji wyborczej lub inne fakty prowadzące do podważenia rzetelności wyniku głosowania w danym obwodzie. Tylko z ważnych przyczyn może dojść do unieważnienia głosowania w obwodzie, co z mocy prawa powoduje, że przy ustalaniu wyniku referendum nie uwzględnia się liczby uprawnionych do głosowania oraz wyniku głosowania w tym obwodzie (art. 37 ust. 2).

Mając na uwadze powyższe założenia, Sąd Najwyższy w pełnym składzie Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rozpatrzył problem ważności głosowania w trzech obwodach. W sprawach dotyczących obwodu nr 1 w Lubojnie oraz nr 1 w Pleśnej Sąd Najwyższy w składach trzech sędziów wydał opinie, że stwierdzone uchybienia miały istotny wpływ na wyniki głosowania w wymienionych obwodach. Trzecia sprawa — odnosząca się do obwodu nr 3 w Kutnie — przedstawiona została w sprawozdaniu Państwowej Komisji Wyborczej z przebiegu referendum konstytucyjnego.

II.

W opinii z dnia 23 czerwca 1997 r. III SW 299/97 Sąd Najwyższy stwierdził, że zarzut protestu dotyczący przebiegu głosowania w obwodzie nr 1 w Lubojnie co do nadwyżki oddanych głosów w stosunku do liczby wydanych kart do głosowania jest zasadny, a naruszenie przepisów miało wpływ na wynik głosowania w tym obwodzie. Przebieg głosowania w obwodzie został zakłócony kradzieżą 49 „czystych” kart do głosowania i pieczęci Obwodowej Komisji do Spraw Refe-

rendum Nr 1 w Lubojnie. Ponad dwie godziny Komisja ta funkcjonowała bez pieczęci, zastępując ją następnie przekazaną na polecenie Wojewódzkiego Biura Wyborczego w Częstochowie przez wójta gminy Mykany pieczęcią o treści: „Obwodowa Komisja Wyborcza Nr 1 w Lubojnie”. Pomimo tego zdarzenia, nie zamknięto lokalu wyborczego i nie przerwano głosowania, co należało uczynić na podstawie art. 41 ust. 1 ustawy — Ordynacja wyborcza do Sejmu. Jeżeli w tych okolicznościach po zakończeniu głosowania okazało się, że liczba oddanych głosów (704) przewyższyła liczbę wydanych kart do głosowania (697), to różnice te mogą pozostać w związku z kradzieżą. Ponadto Obwodowa Komisja do Spraw Referendum Nr 1 w Lubojnie nie odnotowała, w przewidzianym do tego trybie, przypadków braku podpisów potwierdzających pobranie karty do głosowania, co tym bardziej nie pozwala przyjąć stanowiska tej Komisji, jakoby siedem osób pobrało bez podpisu karty do głosowania.

W opinii z dnia 26 czerwca 1997 r. III SW 336/97 Sąd Najwyższy uznał zasadność protestu, gdyż zostały naruszone przepisy art. 30 i 31 ustawy o referendum, co miało wpływ na ustalenie wyniku głosowania w obwodzie nr 1 w Pleśnej. Na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego Sąd Najwyższy ustalił, że w wyniku głosowania w tym obwodzie za przyjęciem Konstytucji opowiedziało się 245 osób, przeciwko przyjęciu zaś 958 osób. Jednakże na skutek oczywistej omyłki ze strony członków Komisji Obwodowej w protokole przestany do Wojewódzkiej Komisji podano, że za przyjęciem Konstytucji opowiedziało się 958 osób, przeciwko zaś 245 osób, które to dane zostały ujęte w protokole zbiorczych wyników głosowania w województwie. Protokół z błędnymi danymi został przekazany Państwowej Komisji Wyborczej i przez nią uwzględniony. Oznacza to, że zostały naruszone przepisy art. 30 i 31 ustawy o referendum, ponieważ uwzględniono dane, które nie odpowiadają rzeczywistemu wynikowi głosowania w obwodzie.

Jeżeli chodzi o obwód nr 3 w Kutnie, to w sprawozdaniu Państwowej Komisji Wyborczej stwierdza się, co następuje: „Państwowa Komisja Wyborcza została powiadomiona, że do Wojewódzkiej Komisji do Spraw Referendum w Płocku dostarczono protokół głosowania z obwodu nr 3 w Kutnie z dołączonym oświadczeniem członka Komisji Obwodowej o wrzuceniu przez niego do urny 45 kart do głosowania. Po sprawdzeniu Wojewódzka Komisja zarządziła ponowne ustalenie wyników głosowania w tym obwodzie głosowania. Sprawę tę zgłoszono organom ścigania”.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej wniósł o unieważnienie głosowania w obwodzie nr 3 w Kutnie i pozostawił uznaniu Sądu Najwyższego kwestię unieważnienia w pozostałych obwodach.

Zastępca Prokuratora Generalnego wniósł o unieważnienie głosowania we wszystkich trzech obwodach.

III.

Sąd Najwyższy po rozpatrzeniu wymienionych spraw uznał, że istnieje podstawa do unieważnienia głosowania w tych trzech obwodach.

W obwodzie nr 1 w Lubojnie stwierdzono, że liczba oddanych głosów przewyższyła liczbę wydanych kart do głosowania, przy czym nastąpiło to w okolicznościach, które uprawniają do stwierdzenia, iż wpłynęła na to kradzież kart do głosowania oraz pieczęci Obwodowej Komisji. W tych warunkach nie można uznać, że ustalone w obwodzie nr 1 w Lubojnie wyniki głosowania odzwierciedlają rzeczywistą wolę głosujących.

Nie budzą wątpliwości ustalenia Sądu Najwyższego dotyczące obwodu nr 1 w Pleśnej. Przekazanie Wojewódzkiej Komisji do Spraw Referendum w Tarnowie nieprawdziwych danych o wynikach głosowania w obwodzie i uwzględnienie ich bez poprawienia w protokole zbiorczych wyników głosowania w województwie, a następnie w skali kraju, powoduje konieczność unieważnienia głosowania w obwodzie.

Jeżeli zaś chodzi o obwód nr 3 w Kutnie, to z użyskanej w tym zakresie dokumentacji głosowania wynika, że ewidentnego i bardzo poważnego naruszenia przepisów o głosowaniu dopuściła się wiceprzewodnicząca Obwodowej Komisji do Spraw Referendum, która pobrała, wypełniła i wrzuciła do urny 45 kart do głosowania. Pozbawiło to wiarygodności wynik głosowa-

nia w tym obwodzie. Ponadto podjęta przez Wojewódzką Komisję do Spraw Referendum w Płocku próba usunięcia stwierdzonego naruszenia prawa przez zarządzenie ponownego ustalenia wyniku głosowania w obwodzie nr 3 w Kutnie doprowadziła tylko do zmiany w zakresie liczby wydanych kart do głosowania. Zmianą nie objęto zaś w ogóle wyniku głosowania co do liczby głosów ważnych oraz głosów zawierających odpowiedź „tak” i „nie”.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy podjął uchwałę jak w sentencji.

Przewodniczący: *Jan Wasilewski*

Prezes Sądu Najwyższego,

Sędziowie Sądu Najwyższego: *Teresa Flemming-Kulesza, Józef Iwulski, Kazimierz Jaśkowski, Adam Józefowicz, Andrzej Kijowski, Roman Kuczyński, Jerzy Kuźniar, Jerzy Kwaśniewski, Janusz Łętowski, Maria Mańkowska, Zbigniew Myszka, Teresa Romer, Walerian Sanetra, Jadwiga Skibińska-Adamowicz, Stefania Szymańska, Maria Tyszel, Barbara Wagner, Andrzej Wasilewski, Andrzej Wróbel*